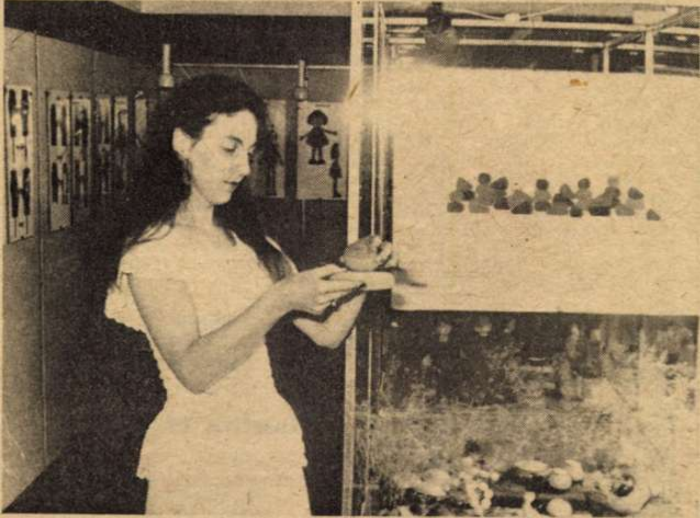
Az NDK-ban tanult

A formatervező



Kiállítás nyílt a közelmúltban az NDK Kulturális és Tájékoztató Központjában Heisz Pálné Szalay Ágota formatervező művész munkáiból.

— Úgy kezdődött, hogy tudtomon kívül, még az általános iskolában elküldték egyik rajzomat valamelyik gyermekrajz-pályázatra — mondja Szalay Ágota. — A rajzot, nagy meglepetésre, egy katalógus címlapján láttam viszont hamarosan. Érettségi után az Iparművészeti Főiskolára jelentkeztem. Textilszakra, erre az ősi technikára; más művészi kifejezési formákkal addig nem volt kapcsolatom. Helyhiány miatt nem vettek fel. Itt már tapasztalnom kellett, milyen küzdelem folyik a szakmán belül. Textiltervezőként dolgoztam egy évig, és tanultam, főleg nyelveket, angolt, spanyolt, és készültem a második, sajnos ugyancsak sikertelenül végződött felvételi vizsgámra.

— *Hogyan került az NDK-ba?*

— Az általános iskolában német nyelvtagozatra jártam, aminek később jó hasznát vettem. Lehetőség kínálkozott arra, hogy az NDK-ban folytassam tanulmányaimat ösztöndíjasként. Így hát újra felvételiztem idehaza. Ez már sikeres volt. Csupán annyi előnyöm lehetett másokkal szemben, hogy tanultam németül. Aztán Halleba kerültem az Ipari Formatervező Főiskolára.

— *Mit jelentett idegenben tanulni?*

— Az első év bizony szenvedéssel járt, hiszen más, idegen rajzi kultúrával, felfogással, általános képzéssel kellett megbarátkoznom. Olyan dolgokat tanultam kint, amit idehaza nem is tanítanak. Ez volt a legnehezebb, de éppen ezért sokat adott a kinti iskola. Formatervezést és játékkészítést tanultam a Burg Gieichensteinben. Nálunk nincs játékkészítő-szak, de ezt a területet én nagyon kedvelem, már gyermekkoromban is foglalkoztam bábokkal. Így én voltam az első magyar művésznövendék, aki onnan kikerült.

— *Mi határozza meg alapvetően egy NDK-ban tanult formatervező munkáját, stílusát?*

— Elsősorban talán az, hogy az ember iparcentrikusabb szemléletű lesz. Most itthon is már van néhány tervem. Nem is titkolom, színházi bábtervezéssel szeretnék majd egyszer foglalkozni. Hazaérkezve — közben megszületett a kisfiam, mert még odakinn férjhez mentem — szövetkezetben kezdtem dolgozni formatervezőként. Jelenleg a Hermes Szövetkezetnek bábokat tervezek, mivel új profilt szeretnének kialakítani, én állítom össze a leendő áruskálájukat. Egyelőre hat különböző bábformán próbálgatom a fantáziámat. Emellett köztérek — főleg betonból és műkőből készült — használati tárgyainak megformálásával is kísérleteztem.

Szémann Béla

Ötvenedik évforduló

Szegedi szabadtéri játékok

Idén ünnepli alapításának 50. évfordulóját az egyik legrangosabb nyári kulturális rendezvény, és az 1959-es újraindulást követően ez évben 25. alkalommal kerül sor az előadásokra.

Ezek között a már megszokott szegedi szabadtéri rendezvényeken kívül kiállítások, sportrendezvények és társastáncversenyek is szerepelnek.

Az egyik legérdekesebbnek ígérkező előadáson Madách Az ember tragédiája kerül színre, melynek népes és rangos szereplőgárdájában ott lesz az Úr megszemélyesítőjeként *Sinkovits Imre*. Az előadásokat július 22-re 30-ra és augusztus 6-ra tervezik. Az opera műfajában Erkel Hunyadi László című 3 felvonásos művét mutatják be. A szereplőgárda itt sem kevésbé rangos. Gara Mária szerepét *Kalmár Magda*, Gara nádorét pedig *Gregor József* énekli. A balettkedvelők a Leningrádi *Kirov Balett* vendégjátékában gyönyörködhetnek, míg a daljátékok és folklór rendezvények során a Háry Jánost és a Hegyen-völgyön lakodalom című táncjátékot mutatják be.

A szegedi állandó kiállítások mellett a nyári rendezvény idején 11 időszaki bemutató várja az érdeklődőket. A zenekedvelőknek orgonahangversenyeket, kamarazenei koncerteket, valamint beat zenei esteket rendeznek. A sportesemények sorában érdekesnek ígérkezik a Fesztivál Kupa.

A Gorkij-díj

Az ez évi ünnepi könyvhét alkalmával Fejér megyében előadói körúton járt Nagy Katalin írónő, aki egyébként az ELTE tanára, a neveléstudományok kandidátusa. Eddig tizenkét kötetét olvashatták fiatal olvasói. Most érkezett a hír, hogy az írónőt az idei Gorkij-díjjal tüntették ki. Az irodalmi díjat, a szocialista országok ifjúsági írói közül ítélik oda minden évben egy írónak. Nagy Katalin a Türhető Lajos című ifjúsági regényével érdemelte ki az értékes irodalmi díjat.



A Csendes-óceán gyöngyszemei

A Csendes-óceán szigeteiről egzotikus táncegyüttes érkezett Budapestre. A Fülöp-szigetekről származó Roberto Fernandez néhány évvel ezelőtt alakította együttesét, zenészekből és táncosokból. A távol-keleti folklór és az európai revü szintézisében született műsoruk igazi látványosságot ígér. Az együttes Párizsból érkezett hozzánk és június 22-én lép fel a Budai Parkszínpadon

Szépen magyarul – szépen emberül

AEROBIC?

Néhány hónapja sajátos összeállítással hívta fel magára a figyelmet a vasárnap esti tévétorna. Az adás résztvevői a gyakorlatokat bevezető szavak mellőzésével, megállás nélkül tornázták végig a műsoridőt. Közben szólt az élénk ritmusú tánczene. Az efféle zenés-táncos torna az utóbbi időben népszerűvé vált nemcsak a sportolók, hanem a testedzésre ügyelő tömegek körében is. Joggal, hiszen változatos: van benne szellemes torna, vidám tánc, hangulatos zene, sőt lehet benne dzsessz, balett, jóga és egyéb is.

Ez az összetett módszerű testformálás az úgynevezett aerobic az USA-ból indult el három éve, és meghódította a világot. Mivel nincs magyar megnevezése, angol neve is eljutott hozzánk. Örömmel üdvözöljük a fogalmat, de nevének fogadtatása már nem ilyen egyöntetű. Mit kezdjünk hát vele?

Az 1960-as évektől elég sok szó került a magyarba az angol nyelvből. Széles körben ismerjük például a beat (bit), bikini, farmer, hippi, löncs, turmix szavakat. Ezek már-már jövevényszók, zömüknek nem is alakult ki magyar megfelelőjük, vagy magyar változatuk eléggé körülményes (a löncs vagdalthús-felvágottat jelent). Másfelől viszont jó néhány idegen elem nem tudott gyökeret verni, mert az idejében megszületett magyar kifejezés kiszorította. Így járt a szupermarket az ABC-áruház ellenében, hasonló sorsra juthat a marketing a piacszervezéssel vetélkedve.

A két szélső pólus, az idegen szó beilleszkedése vagy a magyar változat felülkerekedése között több átmeneti eset adódhat. Szakterületeken különösen gyakori, sőt néha túlzottan divatos az angol kölcsönzés: design (ipari formatervezés), poszter (képzőművészeti alkotásról, fényképről sokszorosított plakát), szlalom (műlesiklás), team (munkaközösség) stb. Más esetben fölbukkant már a magyar forma, de még nem elég erős: hot dog — virslis kifli; scifi — fanti (a tudományos-fantasztikus irodalom játszi rövidítéseként). Az egymás mellett élő alakváltozatok egy másik csoportjában viszont mintha már a magyar lenne hatékonyabb: diszkzsoké — lemezlovas vagy -gazda; szmog — füstköd stb.

Az aerobicot ezek közé az átmeneti esetek közé sorolhatjuk. Egyelőre szükség van rá, mert hiányt pótol. Ejtése igazodik a magyar köznyelvi hangképzéshez: magánhangzói nem kettőshangzójúak, nem elmosódottak, hanem tiszták, határozottak. Sőt a szókezdő *a* és *e* közé kis ejtéskönnyítő *j* is beszüremkedik. Írása is magyarosodik: nem ritkán aerobik formában olvashatjuk. Szóösszetételekbe is beépül: aerobik-láz, aerobik-műsor.

Mindezek ellenére még idegenszerű, nehézkes a szó. Az angolban persze találóan nevezi meg a könnyedén, de tartósan végzett mozgásformát. Eredetileg ugyanis — az angol—magyar szótár szerint — levegőből, oxigénből élőt, valamint levegőigényest jelent. A diszkózenére alapozott, körülbelül egyórás testedzés is megkívánja a magáét.

A magyarban akkor hát legyen robottorna? De a robot nem cseng itt túl szépen. Az új gimnasztika megjelölésénél azért talán jobb. Lehetne még sorolni az ötleteket, a legegyszerűbb azonban, ha megmarad táncos, zenés tornának. Mert úgyis az!

Molnár Zoltán Miklós

A béka

Állunk a békás szökőkút partján, a legrokonszenvesebb béka mellett. Mind egyforma buzgalommal köpi a vizet, dehát neki ez a legrokonszenvesebb.

— Ez a béka békából van?

— Nem, vasból.

— Akkor nem ugrik?

— Nem, a vasbéka nem ugrik.

— Mert a talpa oda van ragasztva a kőhöz? Akkor ráülök.

— De fogd a kezem, bele ne potyogj a vízbe. Látod, milyen szépen köpi a vizet?

— Mert van neki szájvize. Azt én is kiköpöm. És fogkeféje nincs a békának?

— Nincs.

— Mért nincs? Mert az anyukája nem vett neki? Hol a béka anyukája?

— Biztos elment sétálni a Duna-partra a béka apukájával.

— És a gyerekeiket itt hagyták? Hány gyerekük van?

— Számoljuk meg: egy, kettő, három, négy, öt. Öt béka, ugye?

— Öt. És több békája nincs a békaanyukának meg a békaapukának?

— Már nincs. Nyolc volt, de már csak öt van. Látod, ott az a három üres kő, azon is békák guggoltak.

— Most hol guggolnak?

— Biztos elvitték őket Rácalmásra vagy Tassra kertitörpének.

Egy női hang, a hátunk mögött:

— Hogy egyesek micsoda marhaságokkal etetik a gyerekeket!

— Miért mérges a néni?

— Vagy azért, mert az egyik béka az ő kertjében guggol, vagy azért, mert sajnálja, hogy nem ő lopta el.

Szünet, majd:

— Én nem lopom el. Szeretem, ha itt köp.

Én is szeretem, tehát egyetértésben sétálunk tovább. A mérges nénit nem látjuk — lehet, hogy ő is köpött, aztán odébbállt. De az is lehet, hogy jó tippet kapott tőlünk kertitörpe-ügyben.

Tanulság: ne a szökőkútnál neveld a gyereket.

— kd —

JEGYZET

Olvasókör – kuglival

Ismerek néhány népművelőt, akik hosszú ideje komoly gondot csinálnak abból, hogy a nyári olvasótáborban milyen programokat szerkesszenek a fiataloknak. Érzik a felelősséget, néhányan ugyanis az ott szerzett élmények hatására válnak olvasó emberré. Ezért a válogatásra nagy gondot fordítanak, a legnemesebb irodalmi anyagból állítják össze a programokat.

Vannak, akik a kötetlen, laza együttlétekre esküdnek, akik azt tartják; nem kell csordultig tölteni az ifjak fejét, mert a telítődés állapotából könnyen lehet csömör. A televízióban láttam egy nyári olvasótáborról szóló riportot, ahol az egyik író így fogalmazta meg a kéthetes program értelmét, célját: „Együtt voltunk, jól éreztük magunkat. Ez minden.”

Sokan így reagáltak a hallottakra; érdemes csak ezért súlyos pénzekért tábort szervezni? Pusztán azért, hogy jól érezzék magukat? Vallom, hogy igen. Ugyanis ezt az állapotot nem könnyű elérni, megteremteni, ehhez sok minden kell. Jó közösség, tartalmas együttlét, kellemes szórakozás, marasztaló, kulturált miliő. A jó érzés nem adódik üres járatokból, csapnivaló időtöltésekből, céltalan lődörgésekből.

Gyakran elkövetjük a hibát, hogy, ha művelődésről beszélünk, valamiféle feszes szellemi készenlétre, folytonos befogadási, feltöltődési állapotra gondolunk, holott a nyári közművelődési alkalmak különösen kívánják a könnyedséget, az erőfeszítések nélküli szórakozást, ismeretszerzést.

Az ópusztaszeri nemzeti történeti emlékpark skanzenje új épülettel gazdagodott, egy múlt századvégi olvasókör helyiségével. A dél-alföldi tanyavilágban a városoktól távol lakók télen mozdulni sem tudtak, ezért a szórakozás, a művelődés feltételeit maguknak kellett megteremteniük. Összeadott pénzükből újságokat járattak, könyveket vásároltak, egy ilyen kis tanyasi könyvtár 2—300 kötetből állt. A művelődés eme kis centrumaiba eljártak tanítók, mezőgazdászok, érdeklődő, okos parasztemberek, akik sok mindent megtanultak: olvasni, gazdálkodni, politizálni. Közben mulattatták magukat tánccal, színjátékkal, kugliztak, sőt poharazgattak is.

A mai nyári táborok programszerkesztői olykor kínosan ügyelnek arra, hogy minden nívós legyen. A kultúrának egy szűken értelmezett, vasárnapi jelmezbe öltöztetett formáját kívánják megvalósítani. Valójában az olvasással, jól megfér a tekézés, a regényhős jellemének elemzésével, a nótázás, vagy a viccmesélés.

Eliot, akinek igazán magasztos elképzelései voltak a kultúráról, így összegezte, hogy mi minden tartozik a kultúra fogalmába az angolok szerint: „A derby, a kupadöntő, a kutyaversenyek, a Wensleydale sajt, a darabokra vágott forrázott káposzta, a céklagyökér ecetben, a XIX. századi gótikus templomok és Edgár zenéje.”

Ily módon fér meg ma is békésen egymás mellett egy olvasótáborban a Jevtusenko-vers elemzése a tekézéssel, vagy az íróvendéggel történő politizálás utáni diszkó, avagy beszélgetés arról, hogy a föci-tanár miért pikkel a három bére.

— zágoni —

Színház és tsz-szövetség

A termelőszövetkezeti dolgozók művelődését, szórakozását szolgáló együttműködési megállapodást kötött a Csongrád megyei Mezőgazdasági Szövetkezetek Szövetsége és a Szegedi Nemzeti Színház. A napokban aláírt szerződés értelmében a színház az 1983—84-es évadban a szövetkezeti gazdák részére öt előadásból álló bérletet bocsát ki.

Ezenkívül a színház vállalja, hogy művészei rendszeresen fellépnek a közös gazdaságok különböző rendezvényein, politikai és társadalmi ünnepségein, többek között a zárszámadási közgyűléseken, továbbá színész-közönség találkozókat szerveznek, s előadásokat tartanak a gazdaságokban.

A Csongrád megyei Mezőgazdasági Szövetkezetek Szövetsége művészeti díjat alapít, amelyet minden évad végén a kiemelkedő művészi teljesítményt nyújtó színészeknek ítélnek oda.